

Козубенко І. В. – старший викладач кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8233-3770>

Комунікативна складова професійної діяльності поліцейського

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю постійного підвищення професійної комунікативної компетенції поліцейського як інтегральної характеристики, що визначає здатність розв'язувати професійні проблеми й типові професійні задачі, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного та життєвого досвіду, цінностей і здібностей. **Мета** дослідження полягає у визначенні ролі комунікативної складової в професійній діяльності поліцейського; характеристиці її основних компонентів й особливостей, які формують високий рівень комунікативної компетентності. **Методологію аналізу проблеми** становили наукові концепції вивчення окремих аспектів професійної комунікації в діяльності працівників Національної поліції України. **Результати дослідження.** Визначено роль комунікативних навичок поліцейського й передумови їх формування, які є складовими професійного успіху. Окреслено основні детермінанти формування професійної компетентності працівника поліції, схарактеризовано їхню роль у забезпеченні поліцейської діяльності. Проаналізовано значення комунікативної складової в професійній діяльності поліцейських. З'ясовано сутність комунікативних бар'єрів і їх вплив на реалізацію завдань комунікативного процесу. **Наукова новизна** статті полягає в узагальненні та систематизації результатів досліджень щодо особливостей комунікативної складової в професійній діяльності поліцейського. **Практична значущість** полягає у визначенні формування комунікативної компетентності як складової професійної підготовки поліцейського, оскільки її підвищення в усіх сферах життєдіяльності зрештою означає раціоналізацію механізмів управління суспільством; утвердження діалогу як пріоритетної форми спілкування, як єдиного способу розв'язання глобальних проблем «цивілізаційних викликів»; формування моральної, духовної особистості шляхом розширення рівня відповідальності та свободи.

Ключові слова: комунікативний процес; професійна діяльність; професійна компетентність; комунікативні навички; детермінанта; результат; раціоналізація; поліцейський.

Вступ

У XXI столітті мовлення є одним з основних критеріїв, що відображає культурний рівень кожної людини. Як свідчить практика, комунікативна компетенція є важливим показником професійності кожного фахівця, зокрема працівника правоохоронних органів.

Професійна діяльність поліцейських передбачає готовність і здатність до ефективного спілкування як для забезпечення здійснення професійних функцій, так і в повсякденному житті з різними категоріями громадян. Проблеми міжособистісної взаємодії негативно позначаються на діяльності та психічному стані поліцейських, спричиняють погіршення настрою, можуть провокувати виникнення стресу. Саме тому комунікативні навички й уміння, досвід та індивідуальний стиль міжособистісної взаємодії мають бути на належному рівні.

У процесі спілкування люди передають знання, обмінюються досвідом, формують різні вміння та навички, погоджують і координують спільні дії. Спілкування є суттєвою складовою комунікативної готовності до здійснення професійної діяльності. Від нього залежить психологічний клімат в організації, її виробнича мобільність, конкурентні позиції на ринку, взаєморозуміння між людьми. Правильно організоване спілкування забезпечує ефективний обмін інформацією, дає змогу глибше

пізнати співрозмовника, спрогнозувати особливості подальшої ділової взаємодії з партнером [1].

Мета і завдання дослідження

Метою статті є дослідження ролі комунікативної складової в професійній діяльності поліцейського; характеристика її основних компонентів й особливостей, які формують високий рівень комунікативної компетентності. Відповідно до мети окреслено завдання дослідження: 1) визначити роль комунікативних навичок поліцейського й передумови їх формування; 2) встановити основні детермінанти формування професійної компетентності працівника поліції; 3) проаналізувати значення комунікативної складової в професійній діяльності поліцейських.

Виклад основного матеріалу

Особливості професійної комунікації вивчали як іноземні, так і вітчизняні дослідники: І. Бех, Н. Бібік, А. Бодальов, А. Бойко, Н. Бутенко, Н. Волкова, С. Гончаренко, О. Жирун, М. Заброцький, В. Кан-Калик, С. Левченко, О. Савченко, В. Сухомлинський, О. Федій та ін.

Одним зі значущих компонентів професійного спілкування співробітників поліції є комунікативна компетентність, яку розглядають як систему внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в певному колі ситуацій міжособової взаємодії. Спілкування виконує роль

регулятора взаємин між співробітниками та громадянами. Важливість цього процесу підтверджено в різних нормативних документах. Це свідчить про те, що для працівників правоохоронних органів спілкування є одним з основних засобів, шляхом якого вони виконують й ефективно реалізують власну професійну діяльність [2].

Сферу професійної діяльності поліцейського окреслено ситуаційністю постійно змінюваних умов зовнішніх обставин, її можна назвати своєрідним полем поведінки, що становить собою особистісне суб'єктивне уявлення правоохоронця про правову реальність і середовище здійснення ним певних професійних дій.

Діяльність поліцейського залежить від таких факторів:

- характеру особистих взаємовідносин з оточенням;
- соціальних правил й установок, прийнятих у зазначеному суспільстві.

З огляду на багатогранність функціональних обов'язків працівників підрозділів патрульної поліції, контактувати з різними верствами населення доводиться постійно. За цих умов професійно грамотна комунікація забезпечує ефективну професійну діяльність поліцейського.

Плідна співпраця поліцейських із громадянами є запорукою забезпечення належного рівня публічної безпеки в суспільстві. Опанування працівниками поліції навичок ефективної комунікації, досконале володіння повним спектром засобів професійного спілкування зі ЗМІ є необхідною умовою виконання поліцейськими поставлених перед ними завдань із забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку. Комунікативний характер діяльності поліції загалом визначає певний еталон поведінки поліцейського, адже комунікативність полягає не лише в повідомленні якоїсь інформації, а й спонуканні до дії інших осіб (потерпілих, свідків, правопорушників тощо), отриманні інформації, передачі емоцій, впливові на людину, її емоції та поведінку [3].

Правовий світогляд є певною системою ставлень, що визначають особливості сприйняття соціальним суб'єктом правової реальності, його емоційних переживань і поведінкових реакцій у відповідь на ті чи інші зовнішні впливи під час правовідносин.

Правова поведінка поліцейського є зовнішнім виявом системи ставлень до правового оточення: правомірна поведінка – як схвалення та сприйняття впливу правового поля, протиправна – як супротив і несприйняття [4]. Правова комунікація передбачає процес рецепції, тобто прийом і перетворення певного впливу. У цьому випадку йдеться, передусім, про інформаційний вплив права, причому правову інформацію необхідно не просто прийняти, а й зрозуміти та осмислити. Поліцей-

ський у випадку прийняття правових норм і вимог до виконання в процесі професійної діяльності виступає реципієнтом, який, за сподіванням законотворців, має відповідно прореагувати, тобто належно побудувати свої поведінкові дії [5].

Існує думка, згідно з якою правову інформацію можна трактувати як «згорнуті» форми діяльності (думки). Моральні норми в поведінці людини – це зовнішні заборони й правила, що набули внутрішньої форми та керують діями особи. Тобто правові вимоги та норми є першопочатково діяльнісною формою мислення щодо законодавчої системи, яка надалі перетворюється на безпосередню поведінкову діяльність правосприймача (поліцейського). Причому як позитивне, так і природне право стає базовою основою для створення морально-правового конструкту правової поведінки соціального суб'єкта. Тому і правовий світогляд, і правову поведінку можна рівнозначно сприймати як діяльнісні категорії, що підтверджує психофізіологічну природу людини. У цьому контексті правомірна поведінка поліцейського є лише різновидом правової діяльності, яка повинна вирізнятися загостреним відчуттям верховенства права і справедливості [4].

Формування правомірної поведінки поліцейського, за методологією вербального біхевіоризму, можна розглядати також у контексті сукупності дії трьох основних джерел впливу [3]. Першим таким джерелом є результати правової поведінки поліцейського. За однакових виконавчих вимог і соціокультурних умов успішні суб'єкти правоохоронної діяльності швидше сприяють позитивному оцінюванню своєї ефективності, ніж ті, що зазнали певних службових невдач.

Подяка, винагорода, похвала з боку колег є сильним мотиватором до наступної правомірної професійної діяльності поліцейського. Друге джерело впливу – відносне, воно ґрунтується на порівнянні власних результатів і здобутків інших. Усвідомлюючи свої перспективи та можливості, патрульний намагатиметься відповідати статусу не гірших, а то й кращих, що забезпечуватиме високий рівень правомірності здійснюваних дій і вчинків. Таким чином, якщо в патрульного повірять інші, то це стимулюватиме до додержання правомірності й надалі.

Патрульний поліцейський має володіти, крім загальної сукупності знань, ще й знаннями можливих наслідків конкретного засобу впливу, уміннями використання цих знань [6; 7]. Відповідно, він має бути наділений сукупністю таких ознак, як:

- знання, уміння та навички, що визначають результативність професійної діяльності;
- належний обсяг операційних умінь виконання професійних завдань – мотивація професіоналізації;

– єдність теоретичної та практичної готовності до професійної діяльності в різних, зокрема нетипових, екстремальних і стресових ситуаціях;

– професійна відпрацьованість, що надалі дозволить якісно та безпомилково реалізувати свої функції як у звичайних, так і в екстремальних умовах, успішно опанувати нове та швидко адаптуватися до умов, що змінюються.

Доповнюючи зазначене, професійну компетентність працівника патрульної поліції можна визначити як сукупність таких характеристик: наявність необхідних знань, усвідомлення значущості окреслених завдань для професійної діяльності, набір операційних умінь, володіння алгоритмами виконання професійних завдань, здатність до творчості під час виконання професійних завдань. Виокремлюють чотири види професійної компетентності: функціональну (реалізація професійних завдань), інтелектуальну (здатність до аналітичного мислення та комплексного підходу до виконання обов'язків), ситуативну (діяльність залежно від професійної ситуації), соціальну (наявність комунікативних й організаційних здібностей) [8; 9].

Таким чином, професійна компетентність працівника підрозділу патрульної поліції – це структура, у якій інтегровано досвід, теоретичні знання, практичні вміння, навички та значущі для правоохоронця особистісні якості, що утворюють складний багаторівневий стійкий комплекс психологічних властивостей особистості, спрямований забезпечити ефективність правоохоронної діяльності завдяки сформованим відповідним компонентам і здатності оперативно й доцільно поєднувати їх, постійно оновлювати й накопичувати [10].

Прийняття працівником поліції правильного рішення та втілення його в певну послідовність дій можливе завдяки опануванню спеціальних професійних знань, а також знань у галузі права, психології та моделей поведінки правопорушника.

Високий рівень професійної компетентності працівника підрозділу патрульної поліції є підґрунтям ефективної службової діяльності та формується шляхом поєднання багатогранних аспектів правоохоронної діяльності, яка потребує професійних знань, умінь, навичок, професійно значущих особистісних якостей [11].

Для поліцейських спілкування є інструментом виконання функціональних обов'язків і є основним засобом реалізації всіх сторін правоохоронної діяльності. Саме тому працівники поліції мають знати як загальні закономірності спілкування, так й особливості їх виявів у конкретних умовах службової діяльності, володіти технологіями та психотехніками спілкування, тобто бути здатними ефективно взаємодіяти з оточуючими в системі міжособистісних стосунків [12].

Спілкування поліцейських – складний процес встановлення та розвитку контактів з іншими людьми під час виконання професійних обов'язків, який полягає в обміні інформацією й обумовлений необхідністю спільної діяльності та взаєморозуміння в процесі міжособистісної взаємодії. Це досить важливий процес, який визначає успішне виконання службових завдань, а також дозволяє надавати чи отримувати необхідну інформацію, водночас зберігаючи шанобливе ставлення до людини, демонструючи готовність і здатність надавати якісні професійні послуги всім громадянам [13].

Комунікативна готовність патрульного поліцейського полягає в опануванні такими вміннями, як:

– встановлення контакту з представниками будь-яких верств населення;

– виокремлення з усього потоку отриманої інформації необхідної;

– протидія маніпуляціям;

– володіння технікою комунікативної поведінки;

– невербальне тримання зорового контакту зі співрозмовником;

– урахування індивідуальних особливостей співрозмовника (темперамент, експресивність, характер), пошук індивідуального підходу до кожного;

– вчасне виявлення брехні та запобігання їй;

– формулювання під час бесіди відкритих запитань з метою отримання інформативніших та змістовніших відповідей;

– усунення причин й умов, що спричиняють брехню з боку співрозмовника (уточнювальні питання, поставлені декілька разів, тощо);

– визначення ставлення співрозмовника до розмови загалом з огляду на невербальні вияви;

– підлаштування іноді під співрозмовника, входження до нього в довіру тощо.

Професійне спілкування поліцейського – це такий акт комунікативної поведінки, який здійснюється для вирішення певних професійних завдань. Психологічні особливості такого спілкування визначаються: результатом, що має бути отриманим (дача показань, встановлення істини, зміна поведінки громадянина тощо); протіканням його в режимі права і правовідносин; контактом з непростими людьми; обстановкою напруженості, конфліктності, протистояння [5].

На якість і перебіг спілкування впливають певні умови: місце (вулиця, приміщення); час (ранок, день, вечір); обставини спілкування (звичайні або конфліктні); тривалість спілкування.

Техніка спілкування в професійній діяльності працівника поліції передбачає низку важливих компонентів, яких варто дотримуватися:

– орієнтуватися в ситуації спілкування, спостерігати й оцінювати співрозмовника;

– зважати на невербальну комунікацію та використовувати засоби її впливу;

- зрозуміло викладати власні думки, інформувати;
- володіти мовою, словом, голосом, інтонацією;
- слухати й розуміти співрозмовника;
- переконувати, вести дискусію, критикувати, радитися;
- мати почуття гумору, виявляти мовленнєву винахідливість;
- встановлювати психологічний контакт з різними категоріями громадян;
- здійснювати самопрезентацію в спілкуванні;
- створювати неформальну й ділову обстановку в процесі спілкування;
- встановлювати й підтримувати довірливі відносини;
- здійснювати спілкування в різних ролях і позиціях;
- керувати ініціативою та дистанцією в спілкуванні;
- регулювати психологічні стани, емоції партнерів по спілкуванню;
- управляти власним емоційним станом [13; 5].

Комунікативна компетентність патрульного як фахівця та як особистості полягає передусім у ставленні до людей, до самого себе, в особливостях взаємин між людьми, умінні контролювати та регулювати власну поведінку, доводити, професійно аргументувати свою позицію, а також в умінні моделювати особистість співрозмовника, досягати реалізації комунікативної інтенції завдяки вербальним/невербальним засобам і технологіям, уміти продуктивно виходити з будь-яких ситуацій, особливо конфліктних [4].

Так, спілкуючись із правопорушниками, вони часто змінюють стиль і манеру спілкування: переходять на мову співрозмовника, використовуючи сленг, слова іншомовного походження, лайливі слова. Вони вважають, що завдяки цьому правопорушники чи злочинці бачать в них «свого» та стають більш відкритими, що сприяє отриманню більшої кількості інформації.

Професійна комунікативна компетентність – складне психологічне утворення, що формується на ґрунті комунікативного потенціалу людини в умовах конкретної фахової діяльності, що можна уявити як системи значущих для працівника відносин, умінь і навичок спілкування [12; 14].

Ще однією важливою складовою комунікативної компетентності правоохоронця є його комунікативна культура. Загалом культура – це універсальна система спілкування людей на всіх рівнях.

Культура спілкування – система, що історично розвивається, своєрідна програма людської поведінки. Ці «програми» не успадковуються, вони транслиуються чи передаються від покоління до покоління завдяки вихованню, освіті, через літературу, мистецтво [7]. Культура поведінки

патрульного має набути системних рис і повинна сприйматися крізь призму загальнолюдських цінностей та інтересів держави, яка стоїть на варті законів. Культура спілкування працівника поліції є конкретизацією культури особистості взагалі, яку можна уявити як єдність зовнішньої та внутрішньої культури. Під внутрішньою культурою розуміють духовне багатство особистості, її знання та почуття, переконання й погляди, її світогляд та ідеали, принципи, цілеспрямованість тощо. Зовнішньою культурою слід вважати ступінь і форму їх реалізації в службовій діяльності та повсякденних взаєминах. Важливу роль тут відіграє зовнішній вигляд, культура спілкування, певні вміння, навички, прийоми діяльності та поведінки. Це, зрештою, рівень вихованості людини, її вміння належним чином поводитися в професійному середовищі та поза ним [4].

Суворе дотримання правил етикету – важлива умова високої культури поведінки як на службі, так і в позаслужбових стосунках працівника патрульної служби. Зовнішній вигляд працівника поліції має вагоме значення та впливає на ставлення до нього з боку громадян. Часто встановити контакт з людиною працівникові поліції не вдається саме внаслідок початкової антипатії, яка пов'язана з його зовнішнім виглядом, – неохайним або таким, що не відповідає діловим відносинам, а також неприємними манерами [4; 15].

Під час першої зустрічі відбувається оцінювання патрульного з погляду сприйняття особливостей поведінки та зовнішнього вигляду. На підставі цього він може отримати як позитивну, так і негативну характеристику. Для працівників під час контактів з громадянами, клієнтами, порушниками закону, колегами важливим є все: вираз обличчя, підтягнутість, зачіска, одяг, уміння вільно триматися, позитивний настрій тощо.

Великого значення в роботі патрульного поліцейського набувають безпосередньо мовлення та його стиль. Тембр, інтонація, чіткість мовлення, чуйність голосу – це фактори, які психологічно діють на співбесідника, викликають у нього повагу, симпатію або навпаки – негативно забарвлені емоційні переживання [5].

Етика поведінки патрульного під час спілкування повинна ґрунтуватися на певних моральних принципах, серед яких ключовими є такі:

- в основі ділового контакту лежать інтереси справи, а не власні амбіції чи особисті інтереси;
- порядність, тобто неспроможність до безчесного вчинку або поведінки;
- добротність, тобто потреба робити людям добро;
- повага до гідності співбесідника, що виявляється у ввічливості, делікатності, тактовності, чемності, турботливості;

– коректність, тобто стриманість у словах та манерах, виключення зайвих питань, надмірної настирності;

– висока самоорганізація та ефективне планування роботи, виконання її у відведені терміни [4; 5].

Безперечно, розвиток зазначених аспектів комунікативної компетентності не може відбуватися ізольовано і полягає в спільній роботі з розвитку особистості працівника, зокрема формування в нього низки психічних якостей, особливостей сприйняття, мислення, пам'яті, специфічних соціальних налаштувань і комунікативних умінь. Тобто це якості, необхідні для спілкування, для ефективної реалізації професійної діяльності працівника патрульної служби [8].

Таким чином, комунікативна компетентність патрульного поліцейського становить собою сукупність знань, умінь, навичок і компетенцій, завдяки яким він може конструктивно спілкуватися та взаємодіяти в будь-яких професійних ситуаціях. Формування готовності патрульних поліцейських до здійснення професійної діяльності потребує розвитку в них комунікативної компетентності як складової загальної професійної компетентності. Рівень її сформованості визначає спроможність фахівця конструктивно діяти в специфічних ситуаціях міжособистісної взаємодії, пов'язаних із особливостями їхньої роботи [16].

Комунікативна компетентність – це сукупність знань, умінь і навичок, завдяки яким людина може конструктивно спілкуватися та взаємодіяти в будь-яких життєвих ситуаціях, з різними типами особистостей, спираючись на набутий досвід і культуру спілкування. Вона є результатом навчально-пізнавальної та практичної діяльності, а також результатом власного життєвого досвіду.

Оскільки будь-який вид правопорушення має свою специфіку комунікативних зв'язків, у процесі підготовки патрульних слід формувати професійно важливі якості, а саме: уміння встановлювати та підтримувати психологічний контакт, кваліфіковано вести бесіду та переговори; використовувати широкий спектр стилів поведінки в конфліктних ситуаціях; розвивати здатність об'єктивно оцінювати дії та вчинки інших людей, відстоювати в погляди [17].

Під час опису можливості використання сучасних комунікативних технологій у професійній діяльності патрульних поліцейських варто ознайомитися із зарубіжним досвідом. На сьогодні особливої значущості набуває проблема ненасильницької комунікативної взаємодії поліцейських з громадянами [6; 8].

Спілкування, яке не має насильницького характеру, полягає в побудові стосунків на підставі емпатії, приязні, толерантності, відкритості та поваги до громадян. Такий метод може бути використаний не лише під час комунікації з

рідними, а й у практичній діяльності патрульного поліцейського в разі комунікації з громадянами та колегами по службі.

Наше ставлення до будь-чого (будь-кого) зовнішньо виявляється в поведінці, а також у тому, як ми ставимося до інших людей. Усе це слушно й до ставлення та поведінки інших осіб до нас під час спілкування. Атитюд – готовність до виконання будь-якої дії, специфічний образ, програма дій, яку людина реалізує або хоче реалізувати в конкретній ситуації. Окремо взяті види поведінки можуть передбачатися на основі атитюдів. Якщо Ви під час спілкування поведіться агресивно, зверхньо, виявляєте неповагу до співрозмовника, то така поведінка впливає на ставлення людини, до якої Ви звертаєтесь. Ця людина формує своє певне негативне ставлення до Вас, яке виявляється в небажання взаємодіяти (давати показання, співпрацювати) з Вами. Таким чином складається певне замкнене коло. Ефективність ненасильницької комунікації поліцейського пов'язана зі стилем поведінки комунікатора [5].

Такий метод ненасильницького спілкування підрозділів патрульної поліції дає можливість:

– освоїти емпатійне спілкування (безоціночна візуальна психодіагностика, розуміння та визначення емоцій, усвідомлення потреб і правильне формулювання вимог);

– збільшити відсоток довіри населення до поліції;

– налагодити комунікацію з громадянами (громадяни матимуть бажання звернутися до поліцейського за допомогою, бо будуть впевнені в тому, що їм допоможуть);

– удосконалити алгоритми переговорних процесів;

– здійснювати дієву профілактику й усунення причин і умов виникнення конфлікту;

– сформувати нові стилі управління конфліктами в правоохоронній сфері;

– уникнути застосування насилля в тих ситуаціях, де можна без нього обійтися;

– уникнути непорозумінь, які виникають у колективі підрозділу патрульної поліції.

Наукова новизна

Наукова новизна статті полягає в узагальненні та систематизації результатів досліджень щодо особливостей комунікативної складової в професійній діяльності поліцейського.

Висновки

Основними необхідними комунікативними якостями, які повинен мати поліцейський, є вміння слухати інших людей, долати психологічні бар'єри в спілкуванні, уміння швидко встановлювати психологічний контакт із незнайомими людьми,

емоційна стриманість, терплячість, уміння чинити психологічний вплив на людей під час здійснення службової діяльності. Саме наявність комунікативних умінь і їх застосування в практичній діяльності забезпечуватиме позитивний результат. Позитивне ставлення до людей, уміння слухати, майстерність говорити, налагодження та підтримання контактів, уміння привернути й утримати увагу, безперешкодно долати бар'єри спілкування та розв'язувати конфліктні ситуації, ефективно впливати на осіб з метою бажаних змін поведінки

сприятимуть поліцейським у підвищенні ефективності обміну та сприйняття інформації, формуванні позитивного іміджу та, відповідно, налагодженню взаємодії з населенням. Тому особливість професійної комунікації поліцейського Національної поліції України полягає в його професійній майстерності, поєднаній з певними вміннями й навичками, які відіграють важливу роль у формуванні їхньої професійної діяльності задля підтримання авторитету правоохоронних органів.

REFERENCES

- [1] Bondarenko, V., Danylchenko, V., Khudiakova, N., & Krymets, O. (2019). Methodological approaches to professional training of future patrol officer. *Pedagogical Innovations: Ideas, Realities, Perspectives*, 2, 80-88. DOI: 10.32405/2413-4139-2019-2-80-88.
- [2] Dumko, N.V. (2021). Vrahuvannia osobystisnykh zapytiv kursantiv politsii na pobudovu vlasnoi traektorii navchannia [Taking into account the personal requests of police cadets to build their own learning trajectory]. *Naukovi Zapysky, Scientific Notes*, 145, 54-62. DOI: 10.31392/nz-npu-145.2019.06 [in Ukrainian].
- [3] Filippova, L.V. (2021). Profesiina refleksiiia vykladacha u vyschkykh navchalnykh zakladakh [Professional reflection of a teacher in higher educational]. *Naukovi Zapysky, Scientific Notes*, 145, 199-207. DOI: 10.31392/nz-npu145.2019.22 [in Ukrainian].
- [4] Hirniak, A., & Vasylykiv, O. (2019). Psykholohichni bariery u vzaiemodii vykladacha y studentiv ta shliakhy yikh efektyvnoho podolannia [Psychological barriers in teacher-student interaction and ways to overcome them effectively]. *Psychological Prospects Journal*, 33, 79-90. DOI: 10.29038/2227-1376-2019-33-79-90 [in Ukrainian].
- [5] Kolomiiets, N. (2020). Profesiine zrostantia vykladacha vyshchoi shkoly: realii ta oriientyry [Professional growth of a high school teacher: realities and guidelines]. *Problems of Modern Teacher Training*, 1(21), 164-169. DOI: 10.31499/2307-4914.1(21).2020.210941 [in Ukrainian].
- [6] Korniiak, O. (2020). Komunikatyvni zasoby psykholohichnoho suprovodu profesiinoho samozdiisnennia vykladacha [Communicative means of psychological support of professional self-realization of the teacher]. *Psycholinguistics in a Modern World*, 15, 132-136. DOI: 10.31470/10.31470/2706-7904-2020-15-132-136 [in Ukrainian].
- [7] Kovalska, N.M., & Bohadorova, L.M. (2021). Osoblyvosti dilovoho spilkuvannia v osvithomu seredovyshchi: psykholohopedahohichniy aspekt [Features of business communication in the educational environment: psychological and pedagogical aspect]. *Pedahohichniy Almanakh, Pedagogical Almanac*, 46, 132-139. DOI: 10.37915/pa.vi46.119 [in Ukrainian].
- [8] Kozubenko, I.V. (2022). Communication barriers and ways to overcome them. *Naukovi Zapysky, Scientific Notes*, 36, 195-199.
- [9] Kravchenko, I. (2020). Personalii v rozvytku pedahohiky vyshchoi shkoly [Personalities in the development of higher school pedagogy]. *Naukove zabezpechennia tekhnolohichnoho prohresu XXI storichchia, Scientific support of technological progress of the XXI century*, 4, 62-64. DOI: 10.36074/01.05.2020.v4.11 [in Ukrainian].
- [10] Kurova, A. (2020). *Psykhohohiia spilkuvannia [Psychology of communication]*. Odesa: Feniks. DOI: 10.32837/11300.13107 [in Ukrainian].
- [11] Nykyforova, O. (2020). Doslidzhennia koryhuiuchoho vplyvu navchannia na profesiino vazhlyvi yakosti politseiskykh [Research on the corrective effect of training on professionally important qualities of police officers]. *Naukove zabezpechennia tekhnolohichnoho prohresu XXI storichchia, Scientific support of technological progress of the XXI century*, 4, 23-25. DOI: 10.36074/01.05.2020.v4.05 [in Ukrainian].
- [12] Petrova, L., & Podliniaieva, O. (2021). Vazhlyvi navychky suchasnoho pedahoha [Important skills of a modern teacher]. *InterConf*, 63, 57-68. DOI: 10.51582/interconf.21-22.06.2021.06 [in Ukrainian].
- [13] Ravchyna, T. (2020). Kontseptualni zasady pedahohichnoi pidhotovky vykladacha vyshchoi shkoly v konteksti suchasnykh osvithnykh vyklykiv [Conceptual principles of pedagogical training of a high school teacher in the context of modern educational challenges]. *Osvitni Obrii, Educational Horizons*, 50(1), 27-31. DOI: 10.15330/obrii.50.1.27-31 [in Ukrainian].
- [14] Rubonets, O. (2018). Kohnityvna komunikatsiia. Multiversum [Cognitive communication. Multiverse]. *Psykhohohichniy Atlas. Almanakh, Psychological Atlas. Almanac*, 5-6, 87-99. DOI: 10.35423/2078-8142.2015.5-6.09 [in Ukrainian].
- [15] Shvai, R. (2020). Konstruktyvizm ta osvithni protses [Constructivism and the educational process]. *Humanities Science Current Issues*, 4(29), 228-232. DOI: 10.24919/2308-4863.4/29.209679 [in Ukrainian].
- [16] Smerechak, L. (2018). Osoblyvosti pedahohichnoi diialnosti vykladacha vyshchoi shkoly [Features of pedagogical activity of the teacher of higher school]. *Molod i Rynok, Youth and the Market*, 11(166), 125-129. DOI: 10.24919/2308-4634.2018.152275 [in Ukrainian].

- [17] Tsiura, S., & Terzalova, A. (2021). Normatyvne zakriplennia poniat "osvitnie seredovishche", "osvitnii prostir", "osvitnii protses" u konteksti pedahohichnoi terminolohii [Normative consolidation of the concepts "educational environment", "educational space", "educational process" in the context of pedagogical terminology]. *Molod i Rynok, Youth and the Market*, 5/184, 111-117. DOI: 10.24919/2308-4634.2020.223082 [in Ukrainian].
- [18] Yanytska, O.Yu. (2019). Psykholoho-pedahohichni aspekty formuvannia avtorytetu vykladacha [Psychological and pedagogical aspects of the formation of the teacher's authority]. *Psykholohia: Realnist i Perspektyvy, Psychology: Reality and Perspectives*, 10, 178-182. DOI: 10.35619/prap_rv.vi10.113 [in Ukrainian].
- [19] Zakharchenko, O. (2020). Rol ta znachennia pisliadyplomnoi osvity politseiskykh u pidvyshchenni yikhnoho profesiinoho rivnia [The role and importance of postgraduate education of police officers in improving their professional level]. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 6, 138-142. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.6.24 [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Bondarenko V., Danylchenko V., Khudiakova N., Krymets, O. Methodological approaches to professional training of future patrol officers. *Pedagogical Innovations: Ideas, Realities, Perspectives*. 2019. No. 2. P. 80–88. DOI: 10.32405/2413-4139-2019-2-80-88.
- [2] Петрова Л., Подліняєва О. Важливі навички сучасного педагога. *InterConf*. 2021. № 63. С. 57–68. DOI: 10.51582/interconf.21-22.06.2021.06.
- [3] Кравченко І. Персоналії в розвитку педагогіки вищої школи. *Наукове забезпечення технологічного прогресу XXI сторіччя*. 2020. Т. 4. С. 62–64. DOI: 10.36074/01.05.2020.v4.11.
- [4] Kozubenko I. V. Communication barriers and ways to overcome them. *Наукові Записки*. 2022. № 36. С. 195–199.
- [5] Захарченко О. Роль та значення післядипломної освіти поліцейських у підвищенні їхнього професійного рівня. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2020. № 6. С. 138–142. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.6.24.
- [6] Філіппова Л. В. Професійна рефлексія викладача у вищих навчальних закладах. *Наукові Записки*. 2021. № 145. С. 199–207. DOI: 10.31392/nz-npu-145.2019.22.
- [7] Гірняк А., Васильків О. Психологічні бар'єри у взаємодії викладача й студентів та шляхи їх ефективного подолання. *Psychological Prospects Journal*. 2019. № 33. С. 79–90. DOI: 10.29038/2227-1376-2019-33-79-90.
- [8] Коломієць Н. Професійне зростання викладача вищої школи: реалії та орієнтири. *Problems of Modern Teacher Training*. 2020. № 1 (21). С. 164–169. DOI: 10.31499/2307-4914.1(21).2020.210941.
- [9] Равчина Т. Концептуальні засади педагогічної підготовки викладача вищої школи в контексті сучасних освітніх викликів. *Освітні Обрії*. 2020. № 50 (1). С. 27–31. DOI: 10.15330/obrii.50.1.27-31.
- [10] Корніяк О. Комунікативні засоби психологічного супроводу професійного самоздійснення викладача. *Psycholinguistics in a Modern World*. 2020. № 15. С. 132–136. DOI: 10.31470/10.31470/2706-7904-2020-15-132-136.
- [11] Цюра С., Терзалова А. Нормативне закріплення понять «освітнє середовище», «освітній простір», «освітній процес» у контексті педагогічної термінології. *Молодь і ринок*. 2021. № 5/184. С. 111–117. DOI: 10.24919/2308-4634.2020.223082.
- [12] Никифорова О. Дослідження коригуючого впливу навчання на професійно важливі якості поліцейських. *Наукове забезпечення технологічного прогресу XXI сторіччя*. 2020. Т. 4. С. 23–25. DOI: 10.36074/01.05.2020.v4.05.
- [13] Рубонець О. Когнітивна комунікація. Мультіверсум. *Психологічний Атлас. Альманах*. 2018. № 5–6. С. 87–99. DOI: 10.35423/2078-8142.2015.5-6.09.
- [14] Курова А. Психологія спілкування : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2020. 79 с. DOI: 10.32837/11300.13107.
- [15] Ковальська Н. М., Богадьорова Л. М. Особливості ділового спілкування в освітньому середовищі: психолого-педагогічний аспект. *Педагогічний Альманах*. 2021. № 46. С. 132–139. DOI: 10.37915/pa.vi46.119.
- [16] Думко Н. В. Врахування особистісних запитів курсантів поліції на побудови власної траєкторії навчання. *Наукові Записки*. 2021. № 145. С. 54–62. DOI: 10.31392/nz-npu-145.2019.06.
- [17] Смеречак Л. Особливості педагогічної діяльності викладача вищої школи. *Молодь і ринок*. 2018. № 11 (166). С. 125–129. DOI: 10.24919/2308-4634.2018.152275.

Стаття надійшла до редколегії 26.08.2022

Kozubenko I. – Senior Lecturer of the Department of Legal Linguistics of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8233-3770>

Communicative Component of the Police Officer's Professional Activity

Research actuality is due to the need to constantly improve the professional communicative competence of the police officer, as an integral characteristic that determines the ability to solve professional problems and typical professional tasks that arise in real situations of professional activity, using knowledge, professional and life experience, values and abilities. **Research aim** is to determine the role of the communicative component in the professional activity of a police officer; description of its main components and features that form a high level of communicative competence. The **methodology** of the analysis of the problem was made up of scientific concepts of the study of certain aspects of professional communication in the activities of the employees of the National Police of Ukraine. **Research results.** The role of the policeman's communication skills and the prerequisites for their formation, which are components of professional success, are defined. The main determinants of the formation of the professional competence of a police officer and their role in ensuring police activity are outlined. The importance of the communicative component in the professional activity of police officers is analyzed. The essence of communication barriers and their influence on the implementation of the tasks of the communication process has been clarified. The **scientific novelty** of the article lies in the generalization and systematization of research results regarding the peculiarities of the communicative component in the professional activity of a police officer. The **practical meaningfulness** is presented in determining the formation of communicative competence as a component of the professional training of a police officer, since its improvement in all spheres of life ultimately means: rationalization of the mechanisms of managing society; establishing dialogue as a priority form of communication, as the only way to solve global problems of «civilizational challenges»; formation of a moral and spiritual personality by expanding the level of responsibility and freedom.

Keywords: communicative process; professional activity; professional competence; communicative skills; determinant; result; rationalization; police officer.